

UNELE ASPECTE ALE STAȚIONĂRII TRUPELOR AUSTRIECE ÎN ORAȘUL BACĂU (1854—1857)

de ION CIUTA

Către mijlocul secolului al XIX-lea în istoria politică a Europei se inaugurează o perioadă nouă. Problema cheie care frământa marile puteri era acapararea Turciei. Aceasta, măcinată de contradicții sociale interne și șubrețită în politica externă, era socotită — după expresia folosită de țarul Nicolae — drept „omul bolnav”. la căpătiiul căruia se supravegheau reciproc marile puteri ale Occidentului și Rusia absolutistă, feudală, două tabere cu interese potrivnice cunoscute, care, în scurtă vreme, au declanșat războiul cunoscut sub numele de războiul Crimeei.

Așa cum notează Tarlé, însăși Karl Marx — care s-a ocupat în mod deosebit de urmărirea desfășurării evenimentelor din această perioadă — era convins că nici Anglia și nici Austria nu puteau rămâne indiferente față de daunele economice și primejdia politică ce le-ar fi amenințat interesele, dacă „țarul ar fi devenit sultan la Constantinopol și ar fi anexat posesiunile acestuia, peninsula Balcanică și Asia Mică”¹.

Problema strîmtorilor și situația din Principatele române constituiau în acel timp puncte principale în jurul cărora gravitau interesele marilor puteri în ceea ce se numea „Chestiunea orientală”.

Gurile Dunării reprezentau pentru Austria un permanent obiectiv al politicii sale anexioniste, iar ocuparea celor două principate trebuia să reprezinte prima fază a anexiunii.

După numeroase acțiuni diplomatice și „manevrări de culise” din partea austriacă, și în urma terminării misiunii, fără rezultat, a contelui Orlov la Viena, în temeiul convenției turco-austriece de la Boiadji—Chioi — 14 iunie 1854 —, armata habsburgică ia locul trupelor țariste în Principatele române.

În baza sus-menționatei convenții, la 25 august, trupele austriece intră în București, iar la 5 octombrie 1854 „generalisimul” Hess își face intrarea în Iași, în fruntea unei armate de 10 000 de oameni². Astfel în Țara Românească și Moldova se stabilește ocupația austriacă, ocupație care, timp de aproape doi ani și jumătate, va aduce pentru locuitorii celor două țări o înrăutățire a stării lor economice și sociale.

Nu vom insista asupra caracterului convenției turco-austriece de la Boiadji—Chioi, ci ne vom opri numai asupra punctului privitor la rela-

¹ E. V. Tarlé *Războiul Crimeei*, vol. I, p. 11.

² *Documentele privind Unirea Principatelor*, Editura Academiei R.P.R., București, 1959, vol. II, p. XII.

țiile populațiilor Moldovei și Valahiei cu Turcia și Austria sau cu o altă putere străină.

În această privință se prevedea :

1. Împăratul Austriei se obligă a stabili, cit se poate de repede, în acord cu guvernul turc, situația legală din Principate, dar autoritățile locale restabilite nu vor putea exercita vreun control asupra armatei imperiale.

Împăratul își rezervă dreptul de a stabili o situație în deplină libertate așa cum el va judeca posibil.

2. Curtea imperială austriacă se angajează, printre altele, să nu semneze cu curtea imperială turcă o convenție care nu va menține drepturile suverane ale sultanului sau integritatea imperiului său.

3. În cazul unei păci ruso-turce, Austria își va retrage trupele din principate¹.

Cercetînd conținutul clauzelor acordului austro-turc este lesne de înțeles cum acesta nu însemna altceva decît remiterea Principatelor către Austria și renunțarea Turciei la suzeranitatea sa.

Condițiile în care armatele austriece au intrat în Principatele Romîne, ca și cele de cazare, au fost impuse de comandamentul trupelor austriece, ca urmare a unei convenții, încheiate la 22 noiembrie 1854, și în baza unor instrucțiuni privind cartiruirea armatei.

Pentru a vedea care au fost avantajele Austriei cu ocazia staționării trupelor de ocupație în Principatele Romîne și condițiile de cartiruire a ostașilor, ne vom referi la principalele articole privitoare la regulile fixate în acel scop :

După ce, în mod aproape cu totul formal, se prevedea în articolul 1, ca îndestularea aprovizionării cu cele necesare hranei oamenilor și animalelor să se facă contra plată, partea austriacă își rezerva la urmă dreptul să consimneze : — „Dacă nu s-ar putea aproviziona îndeajuns, cu prețuri acceptabile, atunci Cîrmuirea Moldovei se îndatora a face prin mijloace de rechiziție“².

Rezervarea dreptului menționat mai sus de către partea austriacă permitea aplicarea oricărui regim de aprovizionare și aceasta nu era întîmplător prevăzut, întrucît rechizițiile au constituit într-adevăr baza sistemului de aprovizionare.

În privința cazării, art. 4 prevedea : — „Pentru fiecare ștab-ofițer să se asigure, pe lângă adăpostirea slugei, două odăi pentru ofițeri și amplexii lor militari . . . . soldații de la unter-ofițer în jos capătă un așternut cu mindir de paie, căpătii, prostire și un ogheal călduros precum și luminare și foc dimpreună cu gazda... pentru toate acestea cîrmuirea austriacă nu dă nici o despăgubire“³.

Citatul de mai sus ne edifică complet și asupra sistemului de despăgubire privind cazarea, cu toate că prin articolul 5, se stipula eliberarea unor chitanțe-adeverințe în scopul unor eventuale despăgubiri. Aceste despăgubiri, în mod practic, nu au avut loc, iar dacă uneori, au fost despăgubiți totuși unii dintre proprietari, aceștia făceau parte din rîndul boierilor și al negustorilor.

¹ Karl Marx, *O cuvres politiques*, vol. III, pp. 68—69.

² Arh. St. Bacău, fondul Sfat. Pop., oraș Bacău, 1854, mapa 27, dos. 68, f. 171—174.

³ *Ibidem*.

Starea materială a populației nu permitea aducerea la îndeplinire a prevederilor articolului 4 privitor la cazare, astfel că unii dintre comandanții trupelor austriece reclamă Ispravniciei ținutului Bacău neîndeplinirea stipulațiilor convenției, arătând printre altele :

— „...că cei mai mulți dintre soldați n-au nici un fel de regularizare pentru așternutul lor, decît trebuie să doarmă pe pămîntul gol, iar alții pe un divan de scînduri goale, totodată se arată nemulțumirea pentru luminări și lemne, precum și paie pe la grajduri cere trebuință, care acele toate sînt datori gazdele să poarte de grijă...”¹.

De cele mai multe ori, locuitorii de rînd neposedînd nici strictul necesar pentru toți membrii familiilor lor, cu atît mai mult nu puteau face față cerințelor impuse de către comandamentul austriac. Cu toate acestea, însărcinații austrieci cu cartiruirea nu se sfiau a-și spori pretențiile lor, formulînd în scris cereri către autoritățile de administrație locală.

Baronul Beanhi din regimentul de pedestrimă nr. 55, batalionul 3, în adresa nr. 128 din 27 septembrie 1854, către Ispravnicia ținutului Bacău, are următoarele pretenții :

— „Ispravniciei ce prin scăpare din vedere nu cunoaște regula poruncitoare de înalta maestății sale Austriei pentru trupile înaltei sale de tot rangul și se pofteste fără de a mai da zmințea pe viitorime aceste toate de a aduce întru grabnică împlinire...”².

Alăturat se anexează un izvod de cele necesare oștirilor cartiruite în care se indică necesarul de cazare, după grade și categorii. Iată cuprinsul unui asemenea izvod :

Casăle	La încartiruirea statornică					Pentru trecătoarele oștiri	Grajduri	La încartiruirea statornică			Pentru trecătoarele oștiri	
	Odăi	Camera	Bucătărie	Podul	Camera lennelor			Odăi	Anume	Grajduri pt. cai		Așternut cu căță
Pentru feldmareșal	8	2	2	1	1	2	„	12	1	2	12	2
felțaignmaistăr	7	2	1	1	1	2	„	8	1	2	8	2
feldmareșal leutenant	6	2	1	1	1	2	„	7	1	2	7	2
general maior polcovnic	5	2	1	1	1	2	„	6	1	2	6	1
obrit	5	1	1	1	1	2	„	4	1	1	4	2
obrist leutenant	4	1	1	1	1	2	„	4	1	1	4	1
maior sau batalion comandir	3	1	1	1	1	2	„	3	1	1	3	1
căpitan	3	1	1	1	1	1	„	2	1	„	2	„
pentru parucic ³ și praporcic ⁴	2	„	1	1	1	1	„	1	„	„	2	„
pentru doftorul mai mare	2	1	1	1	1	1	„	„	„	„	„	„
pentru candidat	1	„	1	1	1	1	„	„	„	„	„	„

¹ Arh. St. Bacău, fond Sfat. Pop., oraș Bacău, 1854, mapa 27, dos. 68, f. 16.

² *Ibidem*.

³ parucic = locotenent.

⁴ praporcic = sublocotenent.

Mobilierul interior cerut pentru comandanții austrieci¹ nu era prea simplu. Așa bunăoară pentru un gradat superior se impunea să pună la dispoziție — „Un gardirob pentru strae, un crivat², două dulapuri, șasă mesă, 12 scaune și o cofă“³.

Dacă ținem seama că, în cele mai multe cazuri locuitorii de rînd nu aveau nici pentru familiile lor suficient mobilier, este ușor de înțeles ce eforturi erau obligați să facă pentru asigurarea mobilierului prevăzut mai sus, în folosul trupelor austriece cartiruite.

Locuitorii orașului Bacău, ca de altfel toți locuitorii orașelor moldovene și din Țara Românească, mai erau obligați să pună la dispoziția trupelor austriece imobile corespunzătoare pentru organizarea de spitale.

Acestea, așa cum se prevedea în articolul 7 din Convenție, erau puse la dispoziție — „fără nici un fel de plată“⁴. Ba mai mult, dacă un soldat sau ofițer austriac era repartizat într-un spital civil sau militar moldovenesc, el trebuia să fie îngrijit în mod gratuit.

Ostașii austrieci beneficiau și de scutiri în ce privește expedierea corespondenței prin poșta moldovenească. Articolul 10 din Convenție arată: — „toate scrisorile ce privesc slujba oștirilor îndată ce purtau sigiliul împărătesc se vor expedia fără plată de către poștele moldovenești“⁵.

Articolul 11, prin conținutul lui, indică avantajele economice de care dispuneau trupele austriece staționate în Moldova. Iată cuprinsul integral al acestuia: — „Obiectele de armătură sau altele menite pentru trupele austriece sau fiind a lor proprie să fie slobode de plata vămii sau altor dări fie sub orice numire atît la importare și exportare cît și înăuntrul țării.

Spre păzire controlului asămîne obiecte să fie însoțite de o declarație dată de către respectiva autoritate și întărit cu sigiliul împărătesc, care declarație urmează a se înfățișa la vama respectivă.

— Militarii ce călătoresc cu marșrut sau cu o poroncă deschisă doveditoare însușirilor să fie fără jignire controlului de vama feriți de orice plată de vamă sau dare atît pentru persoana lor cît și pentru lucrările lor.

— Curierii austrieci ce călătoresc din slujbă să fie piste aiciasta slobodi toată cercetarea pi la vamă atît persoana lor, cît și pentru lucrările — cărțile și pachetele lor.

— Asămîne toate băaturile ce vor a intra în oraș și vor fi atestate prin formalitatea mai sus țitată doveditoare că sînt pentru trebuința oștirilor — vor fi scutite de accezie“⁶.

Clauzele cuprinse în articolul 11, citat mai sus, sînt de natură să ne întărească convingerea că acestea au fost impuse de către autoritatea austriacă, deoarece Principatele Romîne au renunțat pînă și la dreptul

¹ Arh. St. Bacău, fond Sfat. Pop. oraș Bacău, 1854, mapa 27, dos. 68, f. 16.

² crivat = pat.

³ Arh. St. Bacău, fond Sfat. Pop. oraș Bacău, 1854, dos. 68, mapa 27, f. 17.

⁴ *Ibidem*, ff. 171—174.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, dos. nr. 54, mapa 27, p. 81.

de vamă pentru lucrurile, de orice fel, care pătrundeau în țară, însoțite fiind de un militar austriac.

Faptul că se prevedea că acele lucruri sau persoane trebuie să aibă o declarație însoțitoare, emisă de autoritatea română, cu ocazia trecerii prin vamă, nu era decît o formă voalată care încerca să oficializeze trecerea graniței. Aceasta cu atît mai mult, cu cît orice militar austriac putea să motiveze trecerea graniței ca fiind în interes de serviciu, încît trebuia să se respecte primul alineat al articolului citat mai sus „fără jincnirea controlului de vamă”. Iar cum se arată mai departe, în cuprinsul aceluiași articol, curierii austrieci erau „slobozi de o toată cercetarea pî la vamă”, astfel că puteau scoate sau introduce mărfuri și obiecte diferite, sustrăgîndu-se de la plata cuvenită

Pînă și băuturile, care nu constituiau element de hrană absolut necesar trupelor — conform clauzei ultime a articolului 11 din convenția încheiată —, erau scutite de „acciz”, adică de plata acelei sume care se încasa obișnuit asupra băuturilor.

Guvernul austriac a căutat ca, în timpul staționării trupelor în Moldova să obțină nu numai o sferă de influență politică, ci și o puternică bază economică. În această perioadă Moldova și Țara Romînească suportau o dublă pierdere: pe de o parte scutirea de vamă a produselor în circulația austriacă priva vistieria de sumele ce trebuiau încasate, iar pe de altă parte, întreținerea oștirilor austriece, exclusiv de către locuitorii Principatelor, constituia, de asemenea, o grea povară pentru masele largi populare. Cît privește modul cum erau repartizați ostașii austrieci în cantonament pe la diferiți locuitori, aceasta se făcea la liberul-arbitru al comandantului austriac care avea doar grijă de a nu „împovăra” notabilitatea orașelor și „tagma preotească”¹.

De asemenea, Departamentul din Lăuntru punea în vedere Isprăvniceii ținutului Bacău de a nu încartirui ostași austrieci în casele starostilor (delegați consulari) străini. Adresa nr. 151 din 18 ianuarie 1855, referindu-se la această problemă, preciza: — „...că așa precum așezămîntul pentru cvartirul apără pe amplexații acelora și canțelariile lor de ținerea pastiuului², apoi numaidecît să se strămute de la Dum. Starostile britanicescu militarii cei ce va fi orînduit”³.

Cu ocazia desemnării celor de mai sus, aflăm, pe de o parte, faptul menționat, că imobilele în care locuiau reprezentanții diplomației străine erau scutite de încartiruire — conform așezămîntului, adică Convenției încheiate în acel scop între Austria și autoritățile romînești — iar pe de altă parte, că în orașul Bacău, în perioada la care ne referim, se găsea un așa-numit staroste (delegat consular) britanic care, desigur, era doar unul dintre reprezentanții Angliei în Moldova.

Acest din urmă fapt ne întărește convingerea, o dată în plus, că Țara Romînească și Moldova erau vizate simultan de marile puteri europene, care se întreceau în a-și căpăta sfere de influență și a acapara

¹ Arh. St. Bacău, fond Sfat. pop. oraș Bacău, 1854, mapa 27, dos. 68, f. 130.

² „pastiuului”, adică cantonamentului; scutit de pastiu = scutit de ținerea, cazarea ostașilor austrieci.

³ Arh. St. Bacău, fond. Sfat. Pop. oraș Bacău, 1854, dos. nr. 74, mapa 28, fila 78.

bogațiile acestora. Simplul fapt că Anglia avea reprezentantul său și în orașul Bacău, îndreptățește, credem, afirmația de mai sus.

Însă în lupta marilor puteri pentru acapararea Principatelor române, Austria deținea rolul de prim ordin în această perioadă, ocupînd armat teritoriul acestor țări.

Articolul 15 și ultimul din Convenție menționa la sfîrșit că: — „plata rămînea a se face la voia cărmuirii austriece în aur, argint sau bancnote austriece“¹. În majoritatea cazurilor însă, această plată pentru cartuirire nu a mai fost efectuată, iar dacă totuși uneori astfel de despăgubiri s-au efectuat, acestea au avut loc numai în cazurile unor notabilități ale orașului care s-au datat, cu acest prilej, la acțiuni de speculă.

Din cercetarea unor materiale publicate și nepublicate pe plan local, se desprinde faptul că în orașul Bacău, în timpul anului 1854, un număr de 370 de case au fost destinate și ocupate efectiv de către trupele austriece, cu un număr de 747 de ostași². Dacă ținem seama de faptul că între anii 1848—1850 populația orașului Bacău nu avea decît 6 000—7 000 locuitori³ și considerăm că, în medie, într-o locuință stăteau 4 persoane, înseamnă că toate casele orașului nu depășeau cifra de aproximativ 1 500, din care mai mult de 1/4 erau ocupate de trupele austriece.

Greul cartuirii îl suportau masele populare — locuitorii de rînd ai orașelor și tîrgurilor.

Cuprinsul unei singure jalbe, a unei văduve din orașul Bacău, către dregătoria ținutului Bacău, datată 4 noiembrie 1854, pe care o vom reproduce în extenso este suficient de edificator pentru a ilustra atît starea materială a locuitorilor care suportau cazarea armatelor austriece, cît și comportarea ostașilor față de populație și pretențiile lor:

— „Mult milostivului boier dregător a ținut Bacău, văduvă Ileana Sărățeanca din acest oraș, jalbă.

Eu mă găsesc o săracă văduvă încît abia îmi pot agonisi hrana zilnică care socot că aș pute fi scutită de țănerea oștirilor în cfartire apoi dinpotrivă mă văd osîndită cu ținerea a doua ctane de mai multă vreme care îmi pricinuesc cele mai multe îngroziri cu batae sculîndu-să noaptea întreagă.

Așternuturile de pat cerînd să li fac salte, perne, să le dau luminări și încălzire de agiunsu fără a lua în privire că numai o haină ce se află pe mine cu aceia mă îmbrac și noaptea și de a cumpăra lemne pentru încălzire nu am nici o închipuire în timpul de față, precum nici de a face așternuturile cerute, de aceia cu supunere mă rog să bine vroiți a vă milostivi ca să porunciți rădicarea unor asămîne și ai da la altă casă de gospodar care nu au în cfartiră nici o cătană, căci în alt chip voi fi silită a-mi lăsa casa și a mă duce unde voi putea să slujesc“⁴.

¹ Arh. St. Bacău, fond. Sfat. Pop. oraș Bacău, 1854, dos. nr. 68, mapa 27, f. 171—174.

² *Ibidem*, f. 88—95.

³ Costache Radu, *Bacăul de la 1850—1900*, Bacău, 1906, p. 6.

⁴ Arh. St. Bacău, fond Sfat. Pop. oraș Bacău, 1854, dos. 68, mapa 27, p. 128.

Aspecte asemănătoare sînt numeroase. Oamenii de rînd se plîng de nedreptatea făcută, dar, atît dregătorii administrativi autohtoni cît și comandamentul austriac nu dau curs de rezolvare unor astfel de cereri, clasa dominantă beneficiind de privilegii și în această privință.

O altă jalbă, semnată tot de cîteva văduve sărace, arată că le este imposibil să mai suporte condițiile în care trăiesc, iar obligația de a ține în cartiruire trupe austriace le-a îngreuiat și mai mult traiul: — „Ca niște femei văduve și sărace ce sîntem abia ne putem agonisă pînea de toate zilele atît pentru noi cît și pentru greaua familie a noastră. Prin urmare nu ne era destul atît ci ni s-au îngreuiat mai înainte soarta vieții, căci dîndu-ne la fiești care cîte doi caprari nemți la cîrtiră aceștia ne executează ca să le cumpărăm lemne și a le face căldură, din destul și lumînări nu mai puțin și așternuturi care toate acestea nouă ne lipsesc închipuirile în totul de a le aduce întru împlinire...”¹.

Jalbele acestor văduve sărace ca și a altor locuitori ai orașului cereau grabnica scoatere din cartiruire a ostașilor austrieci, iar în cazul cînd acest lucru nu era posibil, atunci locuitorii se limitau a cere ca cele necesare ostașilor să fie asigurate de către administrația isprăvniceii ținutului, arătînd că posibilitățile lor materiale nu le îngăduie să satisfacă cerințele acestora.

Rezultă așadar că staționarea trupelor austriec era suportată în întregime de către populația romînă, care nu contenea a duce jugul exploatării interne, impus de clasa dominantă autohtonă, ca și pe acel al exploatării venite din afară.

Cu toate că articolul 8 din instrucțiunile pentru cartiruire prevedea: „fiecare ținător de cîrtiră este slobod dacă s-ar socoti împovărat pîsti măsură a-și face reclamație, care însă nu va putea opri lucrarea...”², această prevedere rămîne o literă moartă, deoarece astfel de măsuri nu erau luate, iar locuitorul respectiv era obligat să îngrijească de încartiruiți mai departe.

Ca urmare a unor astfel de situații, numeroase au fost reclamațiile locuitorilor orașului Bacău către dregătoria ținutului și eforia orașului prin care se arăta neplata sumelor stabilite, distrugerea unor imobile și imposibilitatea întreținerii acestor localuri pe spezele proprietarilor³.

Pînă în martie 1857 — data plecării trupelor austriec din Moldova⁴ locuitorii orașului Bacău nu conținesc cu plîngerile către administrația locală pentru neajunsurile făcute de către trupele cartiruite. Iată un fragment din cuprinsul unei asemenea jalbe:

— „...casele mele tot de spitaluri și cîrtiruirii de oștiri cu neconținere au fost și alte odăi de cuhne și chitărie și spălătorie pentru oșteni precum și grajdiul todiauna plin de cai. care voi da dovezi că nici o casă n-au pătimit ca mine fără să primesc vreo plată de chirie

¹ Arh. St. Bacău, fond. Sfat. Pop. oraș Bacău, 1854, dos. nr. 74, mapa 28, p. 42.

² *Ibidem*, dos. nr. 68, mapa 27, p. 99.

³ *Ibidem*, fond Sfat. Pop. oraș Bacău, 1854, dos. nr. 70, mapa 28.

⁴ *Ibidem*, dos. 47, pachet 26, fila 247.

pînă astăzi, ci numai făgăduință am luat îndestulare, iar acum o rog pe onorata eforie să binevoiască a comandirisi pe cine va socoti ca să vie să le vadă în ce ticăloșie și ruinare sînt în toate și cîte stricăciuni sînt făcute și părăduite pe împregiurul lor...“¹.

Cele desprinse din jalba de mai sus ilustrează îndeajuns de edificator, neajunsurile provocate populației orașului Bacău de către austrieci în timpul staționării lor în Moldova, dar tabloul prezentat nu ar fi poate complet, dacă nu am arăta că, în unele cazuri, ostașii austrieci se comportau într-un mod cu totul abuziv față de locuitorii orașului. Plîngerea unui locuitor în acest sens este și ea semnificativă: — „...mi-au venit veste de acasă, că acei catane cerînd de la soția mea cheia de la lacăt a grajdului (care se găsea la mine) și neavînd de unde a o da după ce au făcut sudălmii în limba lor, unul au scos și sabia de diparte arătînd-o către soția mea și apoi au mers la grajdi și au spart ușa...“².

Acest sistem de întreținere a unor armate străine a însemnat împovărarea — și așa accentuată — a locuitorilor din orașele și ținturile noastre, care-și vedeau amenințate puținele bunuri ce le mai aveau. Situația a persistat pînă în primăvara anului 1857.

Congresul de la Paris început la 25 februarie 1856 se termină cu încheierea tratatului de pace de la 30 martie același an, marcînd sfîrșitul războiului Crimeei.

La 27 martie 1856 președintele congresului, Walewski — ministrul de Externe al Franței — l-a rugat pe un ton strict oficial pe Buol — ministrul de Externe austriac — să informeze Congresul asupra datei cînd austriecii vor retrage armatele de ocupație din Moldova și Valahia³.

În urma hotărîrii Congresului de la Paris, Austria a fost obligată să-și retragă armatele din Moldova și Țara Romînească, începînd cu luna februarie 1857.

Neputința Austriei de a rămîne stăpînă în Principatele Romîne a fost legată de faptul că marile puteri erau fiecare, la rîndul lor, interesate să-și sporească influența economică și politică pentru exploatarea bogățiilor acestor țări.

După plecarea trupelor austriece de ocupație, cele mai multe dintre imobilele orașului Bacău au rămas deteriorate.

Notabilitățile orașului, care în timpul staționării trupelor austriece se ocupaseră cu fel și fel de speculații, lăsînd greul pe spinarea locuitorilor de rînd, au încercat să recupereze pierderile suferite, formulînd pretenții în scris către divanul domnesc de la Iași. Față de pretențiile de despăgubire formulate, divanul domnesc hotărăște ca toate pagubele legate de deteriorarea imobilelor și a mobilierului marilor proprie-

¹ Arh. St. Bacău, fond. Sfat. Pop. oraș Bacău, 1854, dos. 47, pachet 26, f. 253.

² *Ibidem*, dos. 742.

³ V. P. Potemkin, *Istoria Diplomației*, vol. II, ed. a II-a; Editura Cartea Rusă, București, 1947, p. 201.

tari, în timpul staționării trupelor austriece, să fie suportate de către obștea orașului.

Obștea orașului Bacău care nu dispunea în acea perioadă de un buget mai mare de 3 600 de galbeni¹ nu a putut suporta despăgubirile din fondurile proprii, făcând demersuri în acest sens la divanul domnesc. În jalbele obștii către divanul domnesc se atată că nu trebuie suportate despăgubirile pentru reparații, deoarece proprietarii în cauză au fost niște speculanți care și-au închiriat intenționat casele, încasînd sume mari de bani iar la urmă voiau și despăgubiri.

Unii reprezentanți ai obștii care țineau seama, într-o oarecare măsură, și de interesele și nevoile locuitorilor de rînd s-au adresat astfel către domnie: „...Doamne este știut nenorocirea ce am suferit cu arderea fccului în trecuții ani² și sînt cunoscute și greutatețile ce am întîmpinat cu mari nevoi spre adăpostire și înlesnirea oștirilor ci le-am ținut cu toate ale noastre fără să avem vreo despăgubire destul cît am plătit pînă acum, destul că supușii streini nu contribuiesc nici cum la toate aceste greutateți pentru că se vedi că așa au cerut și cere nevoia țării, milostiviți-vă dar ca macăr această nenorocire să fim scutiți...“³.

Jalba, din al cărei cuprins am citat fragmentul de mai sus, este semnată de un număr de 40 de locuitori; aceștia, în numele obștii orașului Bacău, cereau cu insistență, să nu se dea cîștig de cauză proprietarilor care aveau pretenția la despăgubiri, deoarece aceștia, folosind fel de fel de mijloace în cîrdășie cu nacialnicii austriece⁴, au lucrat necinstit în timpul staționării trupelor austriece, iar acum voiau să stoarcă noi profituri din munca sărăcimii orașului.

Dar, cum divanul domnesc nu reprezenta decît interesele marilor proprietari, acesta a dispus obștii orașului Bacău să înființeze noi iraturi⁵ care, suportate de micii producători, urmau să acopere cheltuielile ce trebuiau să se facă cu reparațiile imobilelor marilor proprietari. Așadar, greutatețile pricinuite de staționarea armatelor austriece în orașul Bacău, cît și cele ce au urmat plecării acestora, au fost suportate în întregime de masele largi populare, de locuitorii de rînd ai orașului, ale căror condiții de viață s-au înrăutățit și mai mult.

¹ Costache Radu, *op. cit.*, p. 8.

² Din cauza unor construcții necorespunzătoare și a lipsei de prevenire a incendiilor, în anul 1853 s-au aprins și au ars un număr de peste 400 de case în partea cea mai insalubră a orașului Bacău, în care locuiau săracii.

³ Arh. St. Bacău, fond Sfat. popular oraș Bacău, 1856, dos. 47, pachet 26, pp. 14--15.

⁴ nacialnici = conducători.

⁵ iraturi = venituri ce erau date în antrepriză.